

Chikán Attila¹

KATONA, TANÁR, TUDÓS

Öröm és megtiszteltetés, hogy köszönhetem Turcsányi Károlyt 80. születésnapja alkalmából. Szép és nehéz feladat is egyszerre: összefoglalni egy rendkívül magasra ívelő életpályát úgy, hogy hiteles legyen, hogy hangvételt és mondanivalóját ne az évtizedek alatt kialakult szakmai barátság dominálja, hanem tényleges értékei határozzák meg. Sok tényező köti össze a kettőnk pályáját. Immár évtizedekben mérhető együttműködésünk a logisztika iránti elkötelezett értelmi és érzelmi viszonyunkra épült fel, de az időnk során kiterjedt és megerősödött, hasonló életfelfogásunkra, közösen képviselt elveinkre támaszkodva. Elfogult vagyok tehát, nem tagadom, de egy születésnap köszöntőnél ez talán megbocsátható.

Pályáink találkozása szakmai közéleti aktivitásunknak köszönhető. Első találkozásunk annak az egyáltalán nem egyszerű folyamatnak volt része, amellyel sikerült a logisztikát a Magyar Tudományos Akadémiára elismert diszciplínaként bevinni, létrehozva több szervezeti forma kipróbálása után 2011-ben a Logisztikai Osztályközi Állandó Bizottságot. Ez a bizottság, amelynek eredményességét a szakmai és tudományos körök egyaránt elismerik, a polgári és a katonai logisztikai kutatók együttműködésének fő fóruma és máig közös munkálkodásunk első számú kerete.

Nem véletlen, hogy ennek a testületnek Károly a legfontosabb mozgatója, sokszínű működésének zászlóvivője. Adottságai, felkészültsége, hozzáállása szellemi és szervezeti értelemben is vezető szerepet biztosítanak számára. Károly katona, tanár, tudós egy személyben. Élelművének gondos tanulmányozása alapján sem tudom egyértelműen eldönteni, hogy ezeket a funkciókat milyen sorrendben említsem meg, melyik fontosabb a másikonál. Egy biztos: mindhárom hangsúlyosan jelen van az életében, s hol egyik, hol másik kerül kitüntetett szerepbe. Bár vannak hiteles információim elismerésre méltó katonai és tanári tevékenységéről is, engedtessek meg, hogy itt most saját helyzetemből kiindulva elsősorban élelművének tudományos értékét emeljem ki.

¹ Dr Chikán Attila közgazdász, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja

Gyakran van alkalmam, hogy részt vegyek olyan vitákban, amelyek a tudomány értelméről, céljáról, a tudósok felelősségéről szólnak. Mióta világ a világ, vannak hívei annak, hogy a tudomány legyen tiszta, önmagáért való, hiszen csak így tudja megőrizni azt az önállóságot, objektivitást, amely eredményeinek torzításmentességét biztosítja. Ha vannak is ilyen területek, vagy még inkább erre törekvő tudósok, Károly nem ezek közé tartozik, s magam hozzá hasonló módon gondolkodom. Az ilyen emberek számára a tudományos eredmények oktatásba való bevitele, illetve gyakorlati alkalmazása legalábbis egyenértékűen fontos maguknak az eredményeknek a létrehozásával. Károly pályája ragyogó bizonyíték arra, hogy az elmélet-gyakorlat-oktatás háromszögben milyen eredményesen lehet mozogni. Ha végignézzük publikációs listáját, az magáért beszél. Ezt tükrözi a publikációs lista egésze, hiszen a háromszög mindhárom oldala szinte egyenlő mértékben megjelenik, és jó pár olyan művével is találkozhatunk, amelyik mindhárom aspektust tartalmazza. Elismerve a tiszta alap kutatások értelmét és jelentőségét, úgy vélem szükség van arra, hogy megbecsüljük a „hasznos tudományt”, ami a világ jobb megértését és okosabb döntések meghozatalát közvetlenül szolgálja.

Károly életműve ragyogó példa arra, hogyan lehet ezt jól csinálni. Alaposan áttanulmányoztam publikációi jelentős részét, így talán megengedhetek magamnak néhány átfogó észrevételt. Magával ragadó munkásságának társadalmi beágyazottsága, ami nem következik nyilvánvalóan a kutatások tematikájából. De legyen szó akár a huszita harci szekerekről, akár a haditechnikai eszközök megbízhatóságáról, vagy az orosz-ukrán háborúról, mindig megláttatja azt a történelmi és társadalmi hátteret, amely előtt a mindenkori jelen eseményei zajlanak. Ennek a megközelítésnek valószínűleg jelentős szerepe van abban, hogy művei a szó általános értelmében érdekesek, szakembereknek és laikusoknak egyaránt. Máig emlékezetes számomra az a Károly akadémiai doktori védésén lezajlott eszmecsere, amely befogadta, de meg is haladta az értekezés fő témáját, történelmi keretbe helyezte, és aktualizálta is.

Károly publikációs listájának tanulmányozása igen időigényes feladat, az újabb és újabb címek folyamatosan beleolvasásra, sőt utána olvasásra csábítanak. A társadalmi keret megjelenítése mellett további fontos jellemzője Károly munkásságának, hogy nem engedte el eredeti műszaki érdeklődését, ennek nyomai is végig megtalálhatók. A logisztikával foglalkozó írásokban ez a szemléletmód igen hasznosan vegyül a gazdálkodási tényezőkkel, különösen érdekes ebből a szempontból a nagy nemzetközi trendek lenyomatainak tárgyalása, akár a távol-

keleti vasúti szállításokat, akár a légi és tengeri szállítás összevetését tekintve. Vissza-vissza tér a légideszant alakulatok izgalmas témájához. A harckocsik ügyét is érdemes külön kiemelni – laikusként is látom, hogy mennyi tudást halmazott fel, és ad át ebben a témában. Jellemzi a kutatási paletta sokszínűségét, hogy ki-ki tekint a szűken vett katonai tematikából, hogy olyan fontos általános kérdéseket vonjon be gondolkodásába, mint az etika, vagy a minőség fogalma. Bátran nyúl politikailag érzékeny témákhoz is, ezekben az esetekben is az elmélyült tudás és a kiegyensúlyozottságra törekvés jellemzi. Az orosz-ukrán háborúról a közelmúltban publikált írásuk a saját látókörömet is jelentősen szélesítette, számos új részletet világított meg.

Nagyon szimpatikus számomra, hogy milyen szívesen publikál kollégákkal közös írásokat, mennyire gyakran vesz részt társszerzőként sokszerzős művek írásában. Ez a tény szintén erős együttműködési készségét, a tudás megosztására irányuló szándékát tükrözi. Erre utal sokoldalú közéleti tevékenysége is, amelyet több olyan kitüntetéssel ismertek el, ami az őt és munkásságát jól ismerő kollégáktól származik, és így őszinte tiszteletet és nagyrabecsülést tükröz.

Ebben osztozva csatlakozom a Károly születésnapját köszöntő szakmai és emberi közösséghez, és kívánok további szép és eredményes munkát, jó egészséget, személyes boldogságot.

Chikán Attila

2024. november